

S pilotnim monitoringom našli 239 vrst čebel, med njimi tudi vrsto, ki je bila v Sloveniji opažena prvič

dr. Danilo Bevk (danilo.bevk@nib.si), Blaž Koderman, Danijel Kablar, dr. Rok Šturm, Nacionalni inštitut za biologijo

Ik pred svetovnim dnevom čebel smo na Nacionalnem inštitutu za biologijo predstavili rezultate monitoringa divjih čebel v Sloveniji.

Opraševalci zagotavljajo eno ključnih ekosistemskih storitev, to je opraševanje. Pomembno je tako za kmetijstvo, torej prehransko varnost, kot tudi za naravo oziroma biotsko raznovrstnost. Čeprav je očitno, da število in pestrost opraševalcev upadata, je upad v večini držav slabo dokumentiran. Padanje populacij opraševalcev ponekod že ogroža kmetijsko pridelavo. Pobuda EU o opraševalcih (2018) je zato države pozvala k izboljššanju znanja o zmanjševanju števila opraševalcev, njegovih vzrokih in posledicah, kar vključuje tudi razvoj monitoringa.

V Sloveniji smo zato leta 2020 začeli triletni pilotni monitoring divjih čebel. Potekal je na petih območjih, in sicer na Celjskem, med Mengšem in Kranjem, v okolici Cerkniškega jezera, na Ljubljanskem barju in v Ljubljani. Ker čebel ni možno določiti na terenu, smo jih morali uloviti in kasneje pregledati pod stereomikroskopom. Na vsakem območju smo imeli deset vzorčnih mest s petimi različnimi pastmi. Vzorčenje je potekalo dvakrat mesečno po 48 ur. Pasti so privabljal z barvo, ulov pa je bil veliko manjši, kot ga poznamo pri lovljenju žuželk s feromonskimi pastmi, tako da monitoring ni ogrožal populacij, smo pa dobili zelo dragocene podatke o divjih čebelah.

Našli smo 239 od 575 vrst divjih čebel (čmrljev in čebel samotark), ki so bile kadar koli najdene v Sloveniji. Na vseh petih območjih smo našli več kot 100 vrst čebel, največ v okolici Cerkniškega jezera (143). To pomeni, da kjer koli v Sloveniji že živimo, znotraj polmera nekaj

Foto: Blaž Koderman

V Sloveniji je bilo doslej najdenih 575 vrst čebele. Med njimi je tudi rumenkasta dolgorožka.

kilometrov okrog našega doma verjetno živi več kot 100 vrst čebel.

Našli smo tudi za Slovenijo novo vrsto čebele, in to v Ljubljani, na vrtu Kmetijskega inštituta Slovenije. To kaže na to, da bi z dodatnimi raziskavami gotovo našli še kakšno pri nas neodkrito vrsto. Hkrati pa bi ugotovili tudi, koliko od 575 vrst, ki so bile doslej najdene pri nas, v Sloveniji dejansko še živi. Zaradi sprememb v okolju so nekatere gotovo že izginile.

Ker je monitoring potekal tri leta zapored, smo lahko primerjali tudi število čebel med leti. Drugo leto (2021) je bilo število najmanjše, predvsem na račun čmrljev, ki jih je bilo kar petkrat manj kot leto prej. To je bilo leto, ki se ga čebelarji dobro spomnijo po izjemno deževni pomladi. Verjetno je zelo slabo vreme in posledično slabo medenje negativno vplivalo na gnezdenje čmrljih matic. Naslednje leto so si populacije čmrljev že precej opomogle.

Pilotni monitoring je dal dragoceno informacijo o trenutnem stanju divjih čebel na proučevanih območjih. Pravo vrednost pa podatki dobijo šele z rednim, dolgoletnim monitoringom. Monitoring sam po sebi sicer še ne prispeva k varovanju, a je vseeno nujen za naravovarstvena ukrepanja. Dobro poznavanje stanja je pogoj za ukrepanje in nato spremljanje učinkovitosti ukrepov. Najdražji so ukrepi, ki niso učinkoviti, pa tega niti ne vemo. Izogibati se torej moramo ukrepanju na pamet, to pa je možno le, če poznamo in razumemo stanje in procese v naravi.

Podatki o projektu

Projekt Ciljnega raziskovalnega programa »CRP 2019« Zasnova metodologije monitoringa divjih opraševalcev v Sloveniji (VI-1938, 1. 11. 2019–31. 3. 2023) so financirali Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije, Ministrstvo za naravne vire in prostor in Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Vodja projekta: Nacionalni inštitut za biologijo.

Parterja: Prirodoslovni muzej Slovenije in Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti.